

Dlaczego Szwedzi mówią „nej” strefie euro

13 grudnia 2018

13 listopada 1994 roku szwedzcy zwolennicy Unii Europejskiej o mały włos wygrali referendum akcesyjne do Unii Europejskiej z wynikiem 52,3% do 46,8%. Półtora miesiąca później 1 stycznia 1995 roku Szwecja oraz sąsiednia Finlandia stały się formalnie członkami Unii Europejskiej. Siedem lat później Finlandia wraz z 11 innymi krajami weszła do strefy euro – natomiast Szwecja powiedziała „nej” i dalej mówi „nej” strefie euro.

Szwedzi mówią „nej”

Według Eurobarometru (czyli badania opinii publicznej zlecanego przez Komisję Europejską) z kwietnia 2017 roku prawie 56% Szwedów zadeklarowało, że jest dobrze poinformowanych o potencjalnych skutkach wprowadzenia euro w swoim kraju. Jednak pomimo wysokiej świadomości Szwedów 62% z nich jest przeciwna wprowadzeniu euro (przy średniej europejskiej 49%). Głębsza analiza Eurobarometru wskazuje przyczynę niechęci Szwedów do euro. Aż 55% respondentów uważa, że wprowadzenie euro będzie miało negatywne konsekwencje ekonomiczne (przy średniej europejskiej 51%)[1]. Szwedzi będąc pragmatycznym narodem, zadają pytanie, jak można połączyć wspólną walutą dwie rodzaje gospodarek. Na jednym biegunie mając gospodarki Niemiec, Holandii czy Austrii a na drugim Włoską czy Grecką. Szwedzi obawiają się również jako wyglądałoby ich status quo czyli szwedzkie państwo opiekuńcze po wprowadzeniu euro. Szwedzkie społeczeństwo potwierdziło swoją wysoką niechęć do euro w referendum z 14 września 2003 roku. Frekwencja była wysoka i wyniosła 82,6%, a wynik pokazał, że 55,9% Szwedów zagłosowało przeciw unijnej walucie, a tylko 42% zagłosowało za jej potencjalnym wprowadzeniem[2].

Politycy mówią „nej”

9 września 2018 roku odbyły się w Szwecji wybory do jednoizbowego parlamentu. W Rikstagu znalazło się siedem partii – z czego aż cztery partie są przeciwko wprowadzeniu euro (Szwedzcy Demokraci 62 miejsca, Partia Lewicy 28, Partia Zielonych 16 i Partia Centrum 20 w sumie 126 na 349 miejsc w parlamencie) plus część parlamentarzystów z partii rządzącej, Szwedzkiej Partii Socjaldemokratycznej.

Każda partia argumentuje swoją niechęć do euro: Szwedzcy Demokraci, partia eurosceptyczna dążąca do Swexit (czyli wyjścia Szwecji ze struktur Unii Europejskiej) twierdzi, że waluta euro ogranicza autonomię banku centralnego, partia Chrześcijańscy Demokraci (Kristdemokraterna), uważa że kryzys w strefie euro nie zakończył się i że euro nie gwarantuje stabilności gospodarczej[3], z kolei koalicjanci nadal rządzącej partii socjalistycznej uważają, że euro intensyfikuje kryzys a nie rozwiązuje realne problemy[4] (stanowisko Partii Lewicy) i że przy obecnej niskiej integracji gospodarczej nie ma sensu wprowadzać euro (Partia Zielonych)[5]. Przy takiej konfiguracji trudno byłoby o większość parlamentarną. Dotychczasowy rząd nie postawił sobie celu wprowadzenia Szwecji do strefy euro[6] i w bliższej perspektywie nie wprowadzi żadnych nowych aktów w sprawie eurowaluty. Obecny rząd składający się z: Socjaldemokratycznej Partii Robotniczej i dwóch koalicjantów – Partii Zielonych i Partii Lewicy (razem dysponujących 159 miejscami) jest nastawiony przeciwko strefie euro, a koalicja rządząca jest politycznie słaba, o czym świadczy nieudzielenie wotum zaufania rządowi premiera Stefana Löfvena 25 września 2018 roku, co nie sprzyja podejmowaniu poważnych decyzji.

Bank centralny mówi „nej”

Szwedzki bank centralny (Riksbank) to jeden z najstarszych banków centralnych na świecie powstały jeszcze w XVI wieku.

Znany jest z polityki interwencjonizmu i niezależności. Riksbank w ostatnich 40 latach wielokrotnie interweniował w kurs korony szwedzkiej i zmieniał stopy procentowe.

W latach 1977-1982 Bank Centralny Szwecji dewaluował swoją walutę aż pięć razy. Jesienią 1992 roku podczas kryzysu gospodarczego w Szwecji, by zmniejszyć inflację, Riksbank podniósł stopy procentowe o 500%, a w latach 2010-2011 podwyższył stopy procentowe z 0,25% do 2%, by zahamować wzrost cen mieszkań i zmniejszyć zadłużenie gospodarstw domowych[7]. Po wejściu do strefy euro szwedzki bank centralny straciłby autonomię i kolejna interwencja w kurs waluty lub w stopy procentowe byłaby niemożliwa, gdyż w strefie wspólnej waluty decyzje tego typu podejmuje Europejski Bank Centralny. Pomimo powolnego odchodzenia od polityki interwencji w walutę krajową czyli koronę szwedzką (a w szczególności polityki dewaluacji waluty i „filozofii” słabej korony)[8]

Bank Centralny Szwecji nie obrał strategicznego celu wprowadzenia Szwecji do strefy euro. Szwecja nie weszła również do systemu ERM II czyli mechanizmów stabilizacji walut[9].

Co z wersją duńską, czyli opt out? – „nej”

Alternatywą dla Szwecji byłoby pójście drogą duńską czyli opcja opt out.

Dania od roku 1973 jest członkiem Unii Europejskiej, jednak w grudniu 1992 r. wynegocjowała Traktat Edynburski. Traktat ten zawierał klauzulę opt-out z traktatu Maastricht w kwestii euro (tzn. wyłączenie z przystąpienia Danii do strefy euro).

Pomimo derogacji Dania przyjęła system ERM II. Wszystkie znaki na niebie i ziemi mówią, że Szwecja nie pójdzie drogą duńską. Przyjęcie derogacji oznaczałoby przyjęcie ERM II, czyli

dostosowanie się polityki monetarnej do wymogów ERM II. W ramach tego systemu korona szwedzka musiałaby być sztywno (ale z możliwością wahań kursowych $\pm 15\%$) powiązana z euro[10]. W przypadku przekroczenia limitu wahań bank centralny Szwecji musiałby interweniować. ERM II ogranicza znacząca autonomię banku centralnego, gdyż nie zawsze interwencja banku centralnego po przekroczeniu limitów kursowych może być korzystna dla gospodarki szwedzkiej i zbieżna z polityką monetarną. Drugim problemem tego rozwiązania byłyby trudne i długie negocjacje z Unią Europejską. Obecnie Rada Europejska niechętnie zgodziłaby się na wyłączenia z traktatów założycielskich poszczególnych krajów. Kazus Szwecji wyłączonej z traktatu w Maastricht w kwestii euro był niebezpiecznym precedensem, inne kraje mogłyby zacząć żądać następnych ustępstw.

Szwecja w strefie euro, czy to ma sens?

Kwestią sporną pozostaje ekonomiczna sens wejścia Szwecji do strefy euro.

Szwecja zyskała by w kwestii handlu zagranicznego. Waluta euro likwiduje problem zmienności kursów walutowych co więcej zmniejsza oprocentowania szwedzkich obligacji rządowych (choć już teraz obligacje szwedzkiego rządu są nisko oprocentowane a w ratingach kredytowych pozycjonuje się z oceną AAA czyli obligacje o bardzo niskim ryzyku kredytowym[11]). Zmniejszenie oprocentowania nastąpiło by z powodu zmniejszenia premii za ryzyko (w przypadku trudności gospodarczych Szwecji, strefa euro poniosła by solidarnie odpowiedzialności za problemy). Jednak jak podkreśla Martin Höpner z Instytutu Maxa Plancka (Max-Planck-Institut für Gesellschaftsforschung) polityka monetarna Szwecji straciła by autonomię stwierdza też że kryzys w strefie euro się nie skończył[12] i dlatego Szwecja powinna pozostać przy narodowej walucie.

Szwedzi jeszcze długo będą mówić „nej”

Wszystko wskazuje na to że Szwedzi długo pozostaną przy swojej narodowej walucie koronie szwedzkiej. Pomimo spełnienia obecnie kryterium konwergencji niechęć społeczeństwa i klasy politycznej blokuje wejście do strefy euro .

Autorstwo: Krzysztof Mroziewicz

Źródło: Mises.pl

Przypisy

[1]

<http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/index#p=1&instruments=STANDARD&yearFrom=1999&yearTo=2017>

[2]

<http://www.mpifg.de/people/mh/paper/Hoepner%202018%20Should%20Sweden%20adopt%20the%20Euro.pdf>

[3] <https://kristdemokraterna.se/politik-a-o/emu-och-euron/>

[4] <https://www.vansterpartiet.se/politik/eu/>

[5] <http://zielonewiadomosci.pl/zw/federalizm-jaki-federalizm/>

[6]

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/euro/eu-countries-and-euro/sweden-and-euro_en#adoptionoftheeuro

[7]

<http://www.mpifg.de/people/mh/paper/Hoepner%202018%20Should%20Sweden%20adopt%20the%20Euro.pdf>

[8]

<http://biznes.onet.pl/praca/bezrobocie/szwecja-odrzuca-polityke-konkurencyjnej-dewaluacji-korony/8drz22>

[9]

https://ec.europa.eu/info/business-economy-euro/euro-area/euro/eu-countries-and-euro/sweden-and-euro_en

[10] Kompendium wiedzy o Unii Europejskiej, redakcja naukowa:
Ewa Maluszyńska, Bohdan Gruchman

[11]

<https://sweden.se/business/how-sweden-created-a-model-economy/>

[12]

https://pure.mpg.de/rest/items/item_2518382_3/component/file_2518380/content